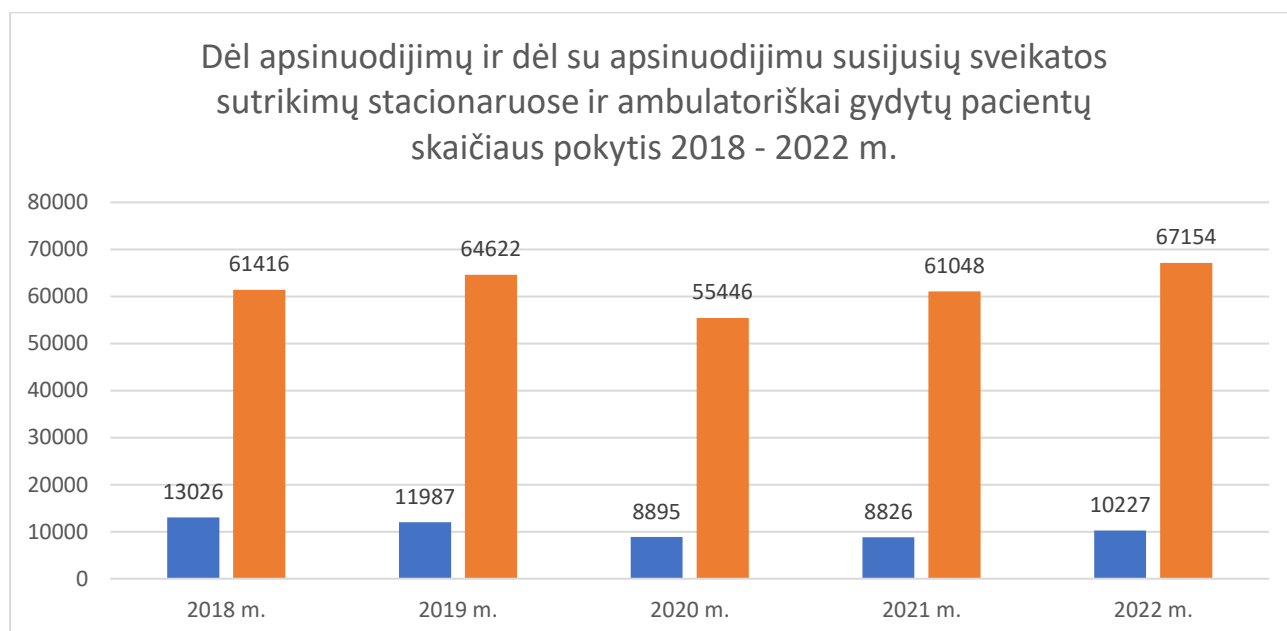

Informacijos, susijusios su žmonių apsinuodijimais, 2022 m. ataskaita

Informacijos, susijusios su žmonių apsinuodijimais, 2022 m. ataskaita parengta vadovaujantis Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VVKT) Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus 2022 m. telefonu suteiktų konsultacijų ir Valstybinės ligonių kasos (toliau – VLK) pateiktais 2022 m. duomenimis.

Bendra apžvalga

2022 metais asmens sveikatos priežiūros įstaigose (toliau – ASPĮ) dėl apsinuodijimų ir dėl su apsinuodijimais susijusių sveikatos sutrikimų stacionarinės paslaugos buvo suteiktos 10 227 pacientams, ambulatorinės – 67 154 pacientams. Apsinuodijusių pacientų, gydytų stacionarinėse įstaigose (I stulpelis) ir ambulatorinėse įstaigose (II stulpelis), skaičiaus pokytis 2018 – 2022 metais parodyta 1 paveiksle.

1 pav. Stacionarinėse ASPĮ gydytų (I stulpelis) ir ambulatoriškai gydytų (II stulpelis) pacientų skaičiaus pokytis 2018 – 2022 metais

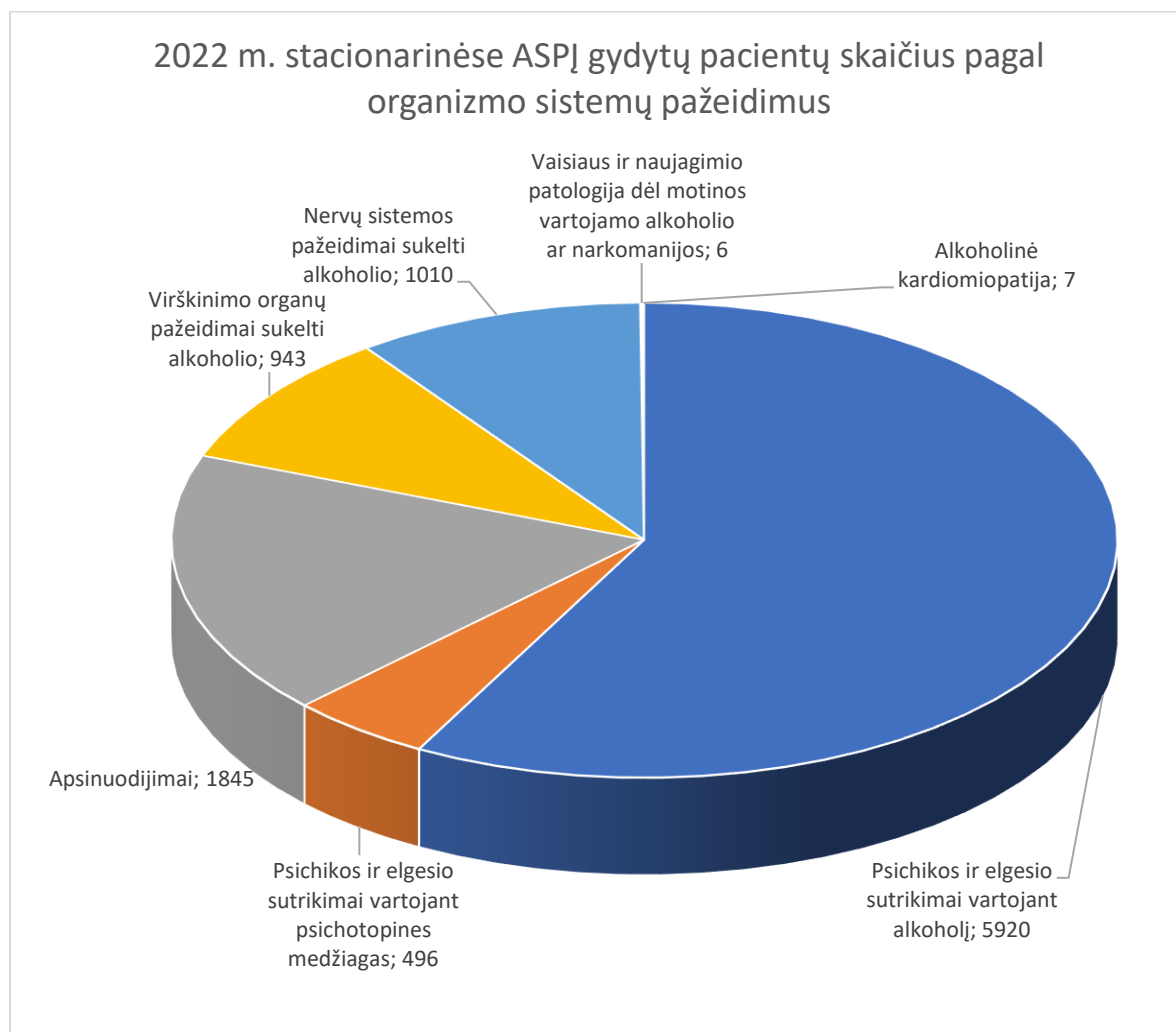
Bendras apsinuodijusių ir dėl alkoholio, narkotinių bei psichotropinių medžiagų vartojimo sukeltų ligų ambulatoriškai gydytų pacientų skaičius – **67 154**, iš jų:

T kodai (apsinuodijimai) – 6 589, F kodai (elgesio sutrikimai vartojant alkoholį) – 30 287, narkotines bei psichotropines medžiagas – 21 507, K kodai (virškinimo sistemos ligos sukeltos alkoholio) – 2 367, G kodai (nervų sistemos degeneracinės ligos sukeltos alkoholio) – 6 156, I kodas alkoholinė kardiomiopatija – 23, P kodai (vaisiaus ir naujagimio patologija dėl motinos vartojamo alkoholio ar narkomanijos) – 7, Q kodas (vaisiaus alkoholinis sindromas (dismorfinis)) – 66 atvejai.

Bendras apsinuodijusių ir dėl alkoholio, narkotinių bei psichotropinių medžiagų vartojimo sukeltų ligų stacionarinėse ASPĮ gydytų pacientų skaičius – **10 227**, iš jų:

T kodai (apsinuodijimai) – 1 845, F kodai (elgesio sutrikimai vartojant alkoholį) – 5 920, narkotines bei psichotropines medžiagas – 496, K kodai (virškinimo sistemos ligos sukeltos alkoholio) – 943 ir G kodai (nervų sistemos degeneracinės ligos sukeltos alkoholio) – 1 010, P kodai (vaisiaus ir naujagimio patologija dėl motinos vartojamo alkoholio ar narkomanijos) – 4,

I kodas (alkoholinė kardiomiopatija) – 7, Q kodas (vaisiaus alkoholinis sindromas (dismorfinis)) – 2.
(2 pav.):

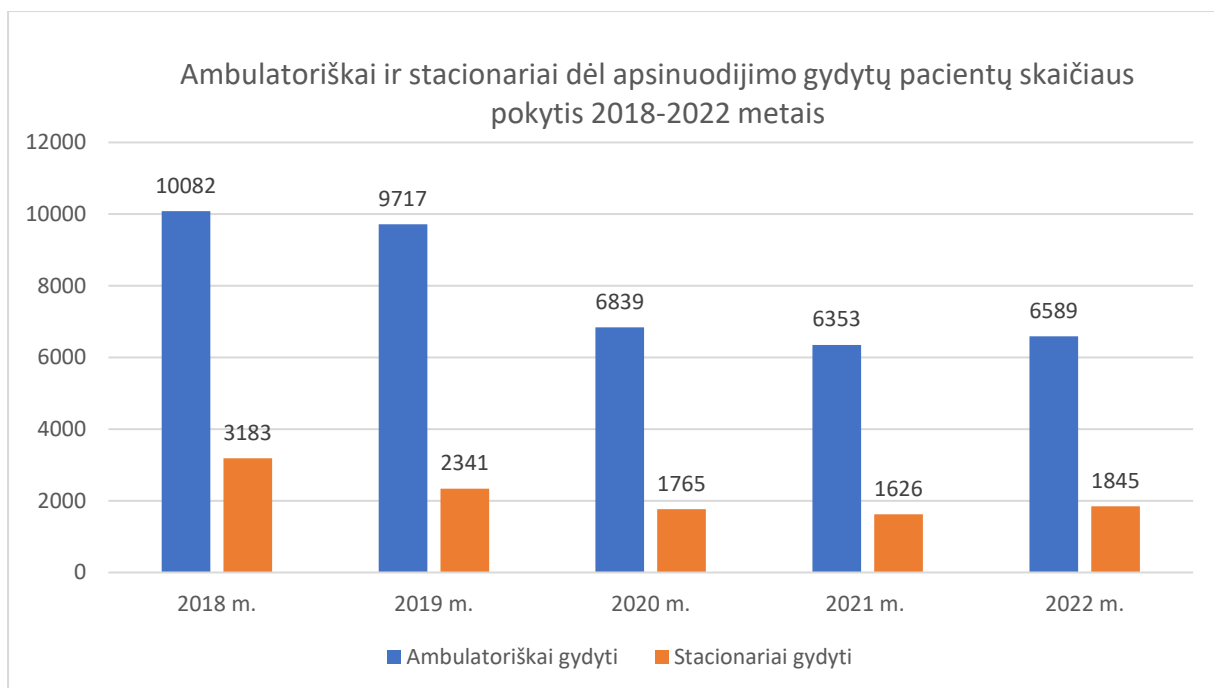

2 pav. 2022 m. stacionarinėse ASPĮ gydytų pacientų pagal organizmo sistemų pažeidimus skaičius

Analizuojant apsinuodijusių pacientų ir dėl alkoholio, narkotinių bei psichotropinių medžiagų vartojimo sukeltų ligų stacionaruose gydytų pacientų grupės pasiskirstymą pagal paveiktas organų sistemas, nustatyta, kad didžiąją dalį – 58 proc sudarė psichikos ir elgesio sutrikimai vartojant alkoholį ir psichotropines medžiagas.

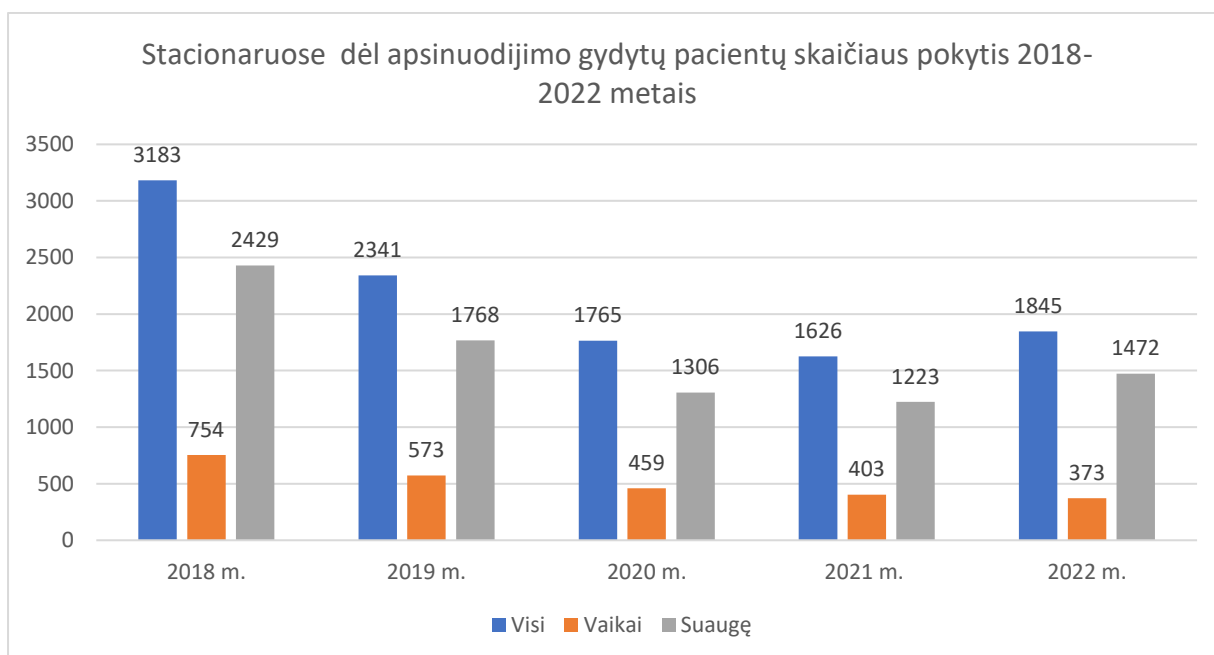
Dėl apsinuodijimo ir psichikos ir elgesio sutrikimų vartojant psichoaktyvias medžiagas 2022 metais stacionarinėse ASPĮ gydytas 8261 pacientas:

- dėl psichikos ir elgesio sutrikimų vartojant alkoholį – 5920, narkotines bei psichotropines medžiagas – 496, (bendrai paėmus gydyta 6416);
- dėl apsinuodijimų 1845 pacientai.

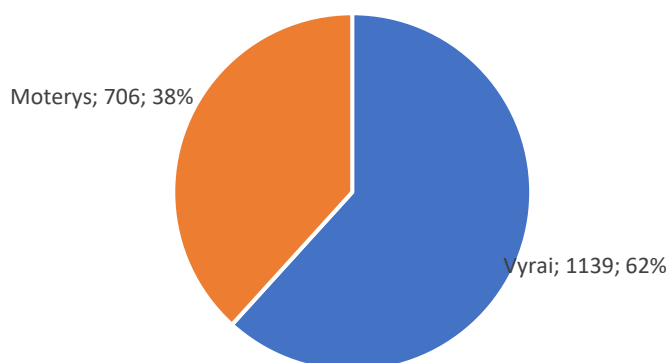
3 pav. Ambulatorinėse ir stacionarinėse ASPĮ dėl apsinuodijimų gydytų pacientų skaičiaus pokytis 2018-2022 metais

2018-2022 metais stacionarinėse ASPĮ dėl apsinuodijimų gydytų vaikų ir suaugusiųjų skaičiaus pokytis matomas 4 paveiksle.

4 pav. Stacionarinėse ASPĮ dėl apsinuodijimų gydytų pacientų skaičiaus pokytis 2018-2022 metais

2022 m. stacionaruose dėl apsinuodijimo gydytų pacientų pasiskirstymas pagal lytį

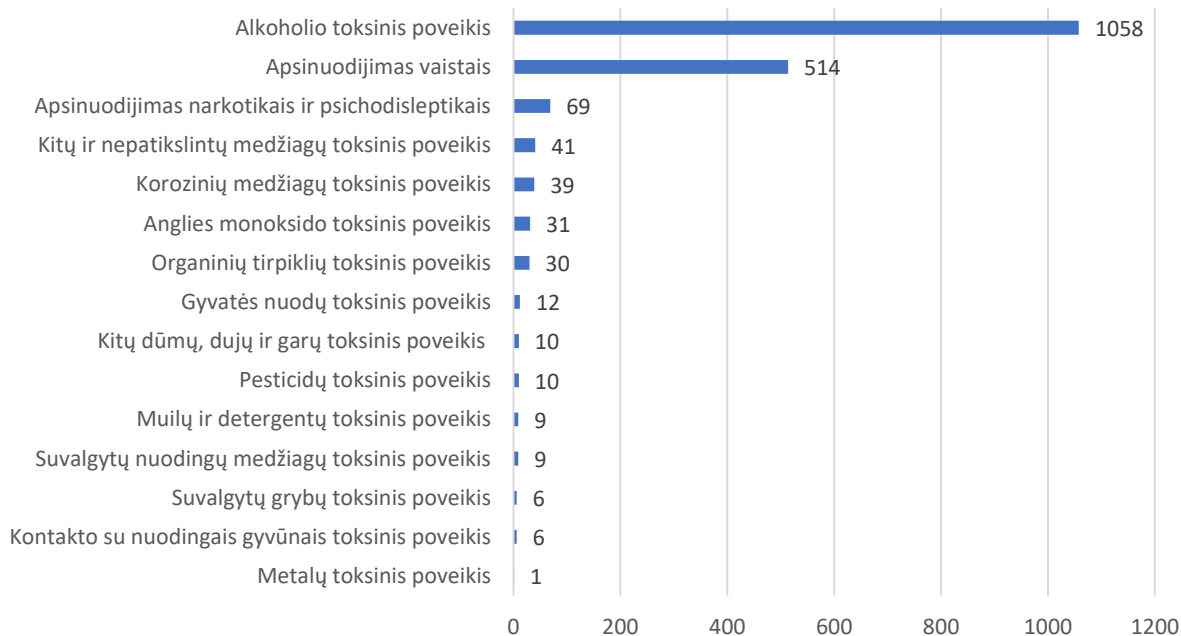
5 pav. Stacionarinėse ASPĮ dėl apsinuodijimų gydytų pacientų pasiskirstymas pagal lytį

2022 metais stacionaruose dėl apsinuodijimų gydyti 1 845 pacientai, iš jų 62 proc. apsinuodijusių vyrai, 38 proc. – moterys (5 pav.).

Stacionaruose gydytų pacientų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagas pateikta 6 paveiksle. Didžiąją dalį apsinuodijusių sudarė apsinuodiję alkoholiu pacientai (57 proc.), sekanti pagal dydį (28 proc.) apsinuodijusių pacientų grupė, kuriai buvo teiktos stacionarinės sveikatos priežiūros paslaugos – tai pacientai, apsinuodiję vaistais.

Stacionaruose gydytų pacientų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagų grupes (6 pav.):

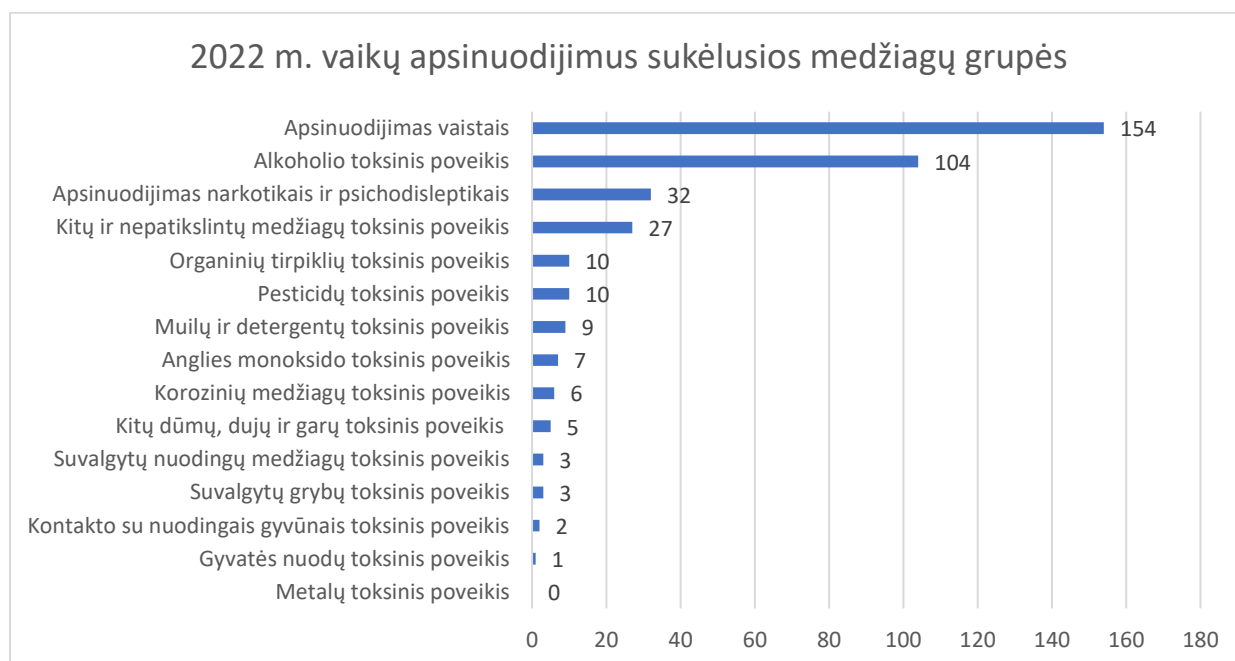
2022 m. apsinuodijimus sukėlusių medžiagų grupės

6 pav. 2022 m. stacionarinėse ASPĮ gydytų pacientų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagų grupes

Vaikų apsinuodijimai

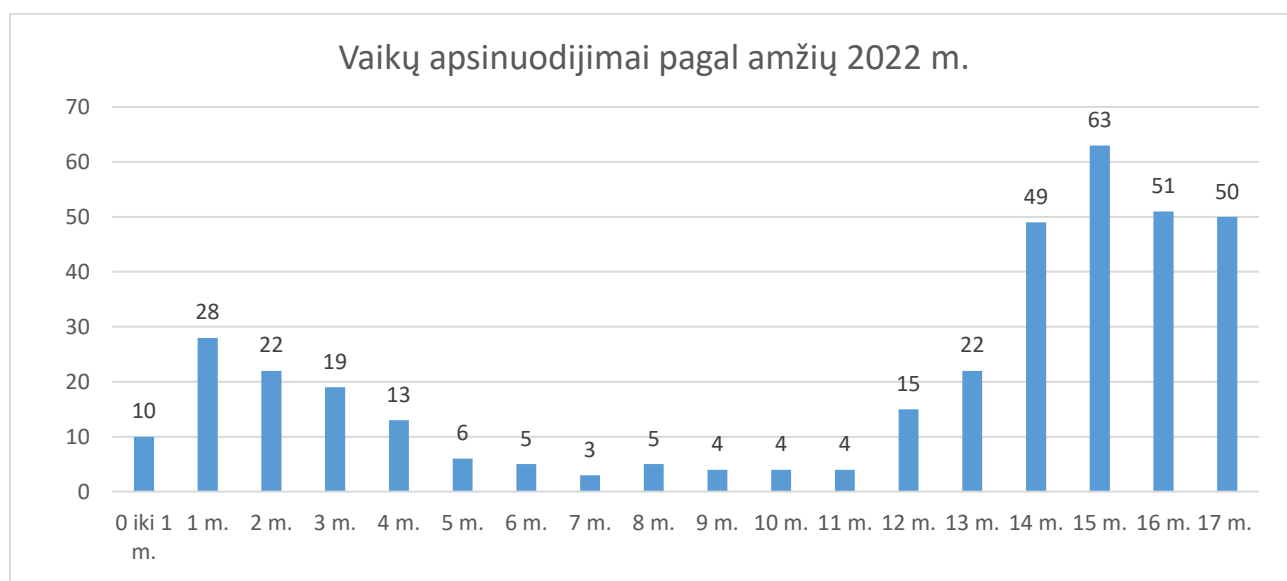
2022 m. stacionarinėse ASPĮ gydyti 373 vaikai iki 18 m. amžiaus. Vaikų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagas matoma 7 pav. Vaikų apsinuodijimų tarpe, kaip ir bendroje apsinuodijimų struktūroje, didžiąją dalį sudaro apsinuodijimai vaistais ir alkoholiu. Apsinuodijimai vaistais sudarė 41 proc. nuo bendro vaikų apsinuodijimų skaičiaus.

7 pav. 2022 m. vaikų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagų grupes

Dažniausiai vaikai apsinuodija amžiaus grupėse iki vienerių ir nuo vienerių iki trejų metų. Tai siejama su šio amžiaus vaikų elgesio ypatumais, kuomet jie tyrinėja aplinką viską ragaudami. Vyresniame amžiuje apsinuodijimų tolygiai mažėja, kol nuo 12-13 metų vėl stebima apsinuodijimų skaičiaus augimo tendencija.

Apsinuodijimų didėjimą šioje amžiaus grupėje lemia piktnaudžiavimas alkoholiu, psichotropinėmis medžiagomis, medikamentais.

8 pav. 2022 m. dėl apsinuodijimų gydyti vaikai pagal amžių.

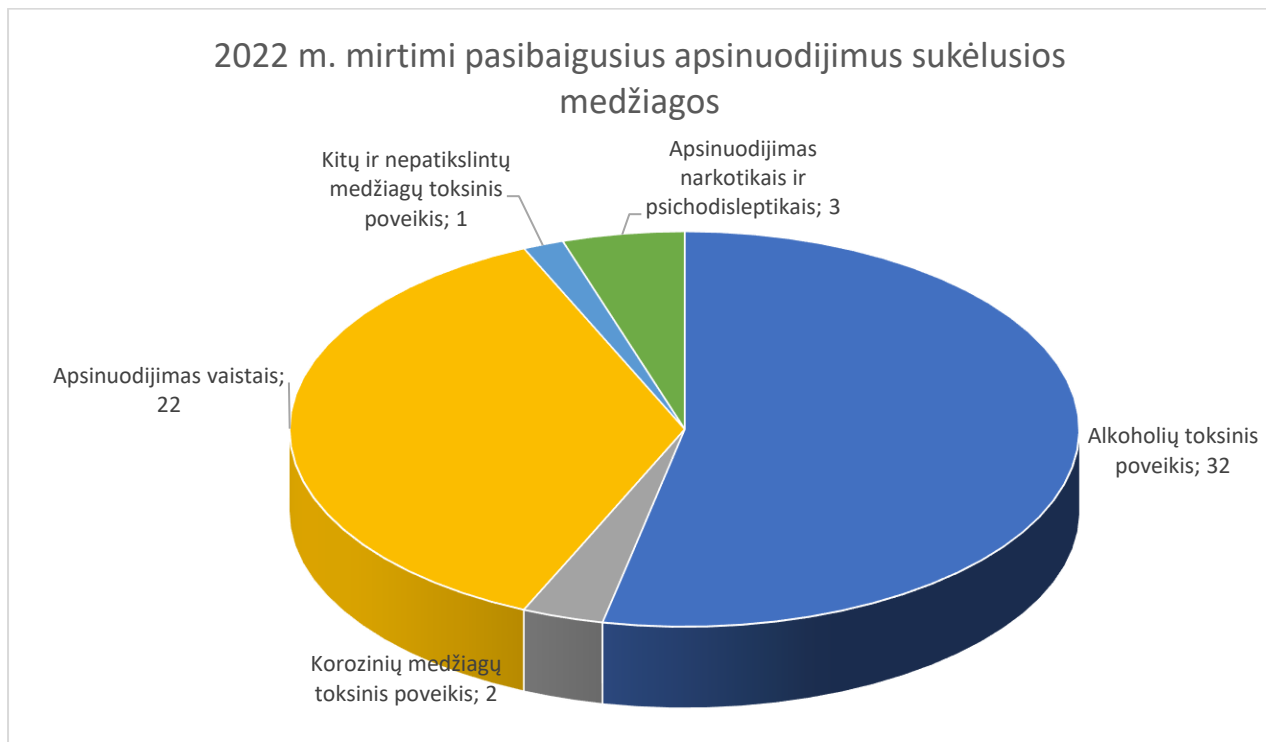
2022 metais stacionaruose gydyti 104 alkoholiu apsinuodiję vaikai. 10 – 17 m. amžiaus nepilnamečiai pradeda piktnaudžiauti alkoholiu.

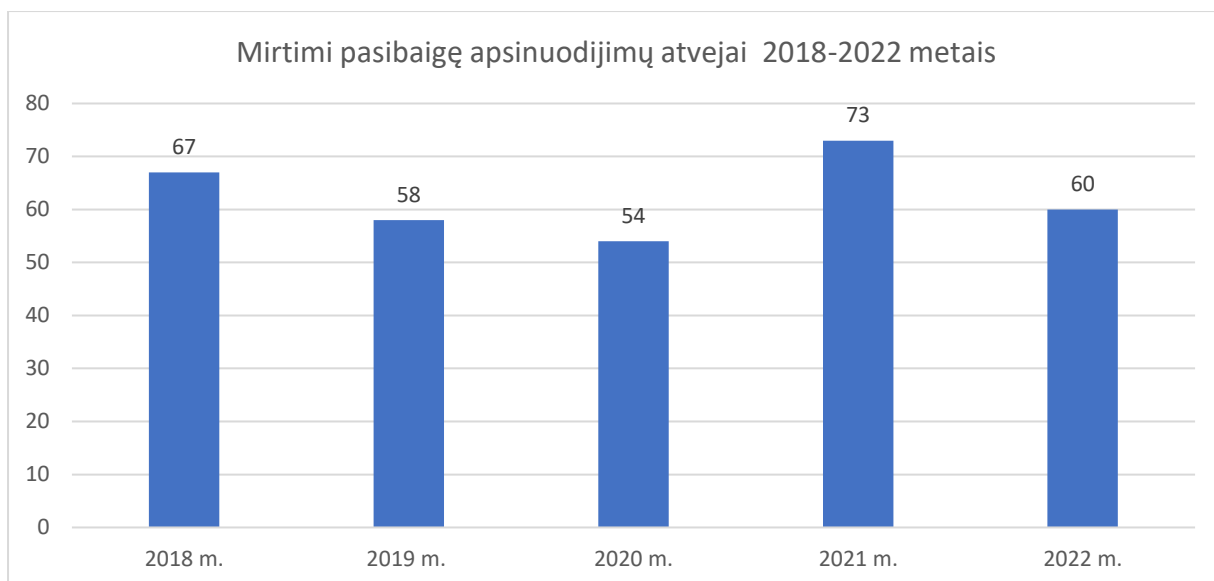
9 pav. 2022 m. stacionarinėse ASPĮ gydyti alkoholiu apsinuodiję vaikai

2022 m. stacionarinėse ASPĮ registruoti mirtimi pasibaigę apsinuodijimų atvejai

2022 m. registruota 60 mirtimi pasibaigusių apsinuodijimo atvejų. Pagal VLK TLK-10 kodus 2022 metais mirtinus apsinuodijimus sukėlė: alkoholių toksinis poveikis – 32, apsinuodijimai vaistais – 22, apsinuodijimas narkotikais ir psichodisleptikais – 3, korozinių medžiagų toksinis poveikis – 2, kitų ir nepatikslintų medžiagų toksinis poveikis – 1.

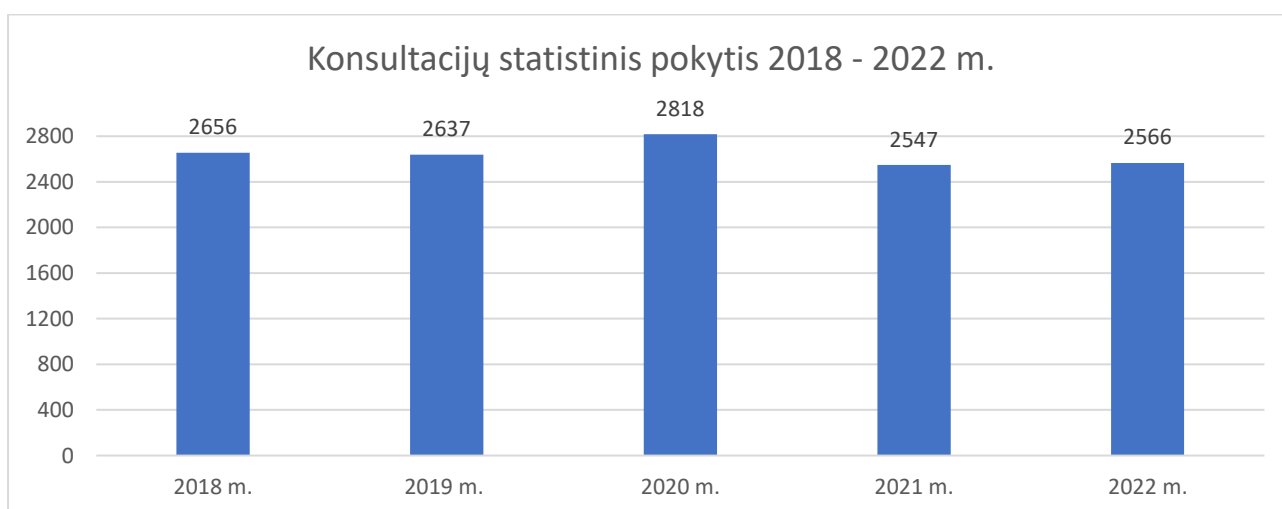
10 pav. 2022 m. mirtimi pasibaigusius apsinuodijimus sukėlusios medžiagos

11 pav. Stacionaruose dėl apsinuodijimo gydytų mirusių pacientų skaičiaus pokytis 2018 – 2022 metais

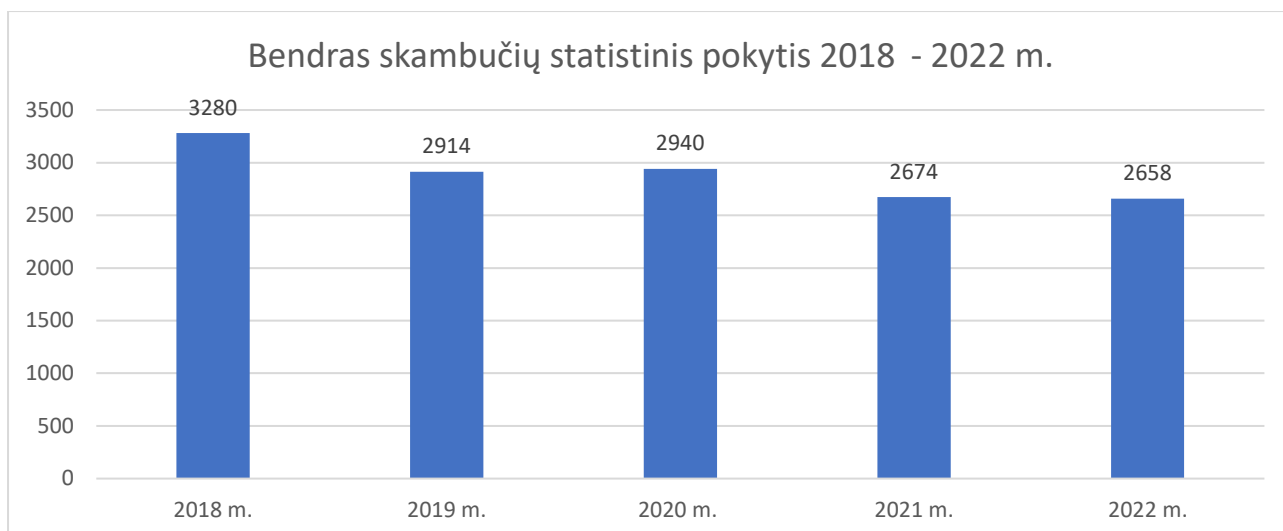
Konsultacijos apsinuodijimų klausimais

Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus specialistai 2022 metais suteikė 2 566 konsultacijas telefonu gyventojams ir specialistams (12 pav.). Konsultacijų telefonu skaičiaus pokytis 2018 – 2022 metais matomas 12 paveiksle:

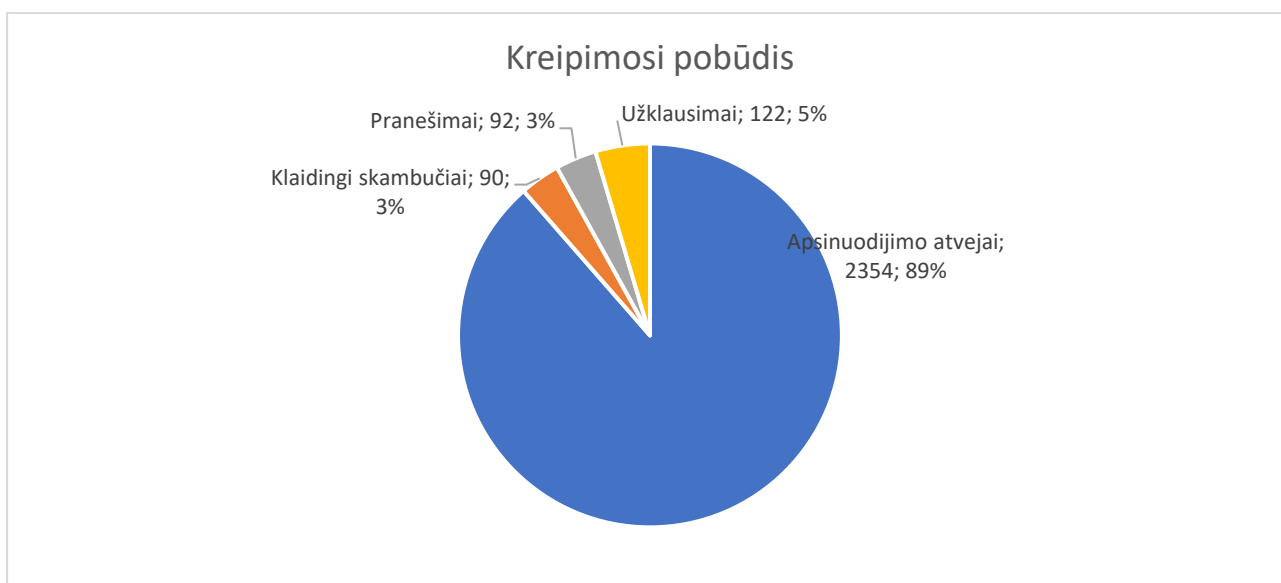
12 pav. Konsultacijų telefonu skaičiaus pokytis 2018-2021 metais

VVKT Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus specialistai taip pat registruoja asmens sveikatos priežiūros įstaigų specialistų pateikiamą informaciją apie apsinuodijimo atvejus, kuomet buvo teiktos sveikatos priežiūros paslaugos. Atsižvelgiant į tai, bendras registruotų skambučių skaičius 2022 metais buvo 2 658 (iš ASPĮ gauti 92 pranešimai apie apsinuodijimo atvejus).

13 pav. Bendras konsultacijų ir pranešimų skaičius 2018 – 2022 m.

Konsultacijų pobūdis pagal kreipimosi priežastį: apsinuodijimo atvejais kreiptasi 2 254 kartus (89 proc.), užklausimai – 122 (5 proc.), pranešimai apie apsinuodijimo atvejį – 92 (3 proc.) klaidingi skambučiai 90 (3 proc.).

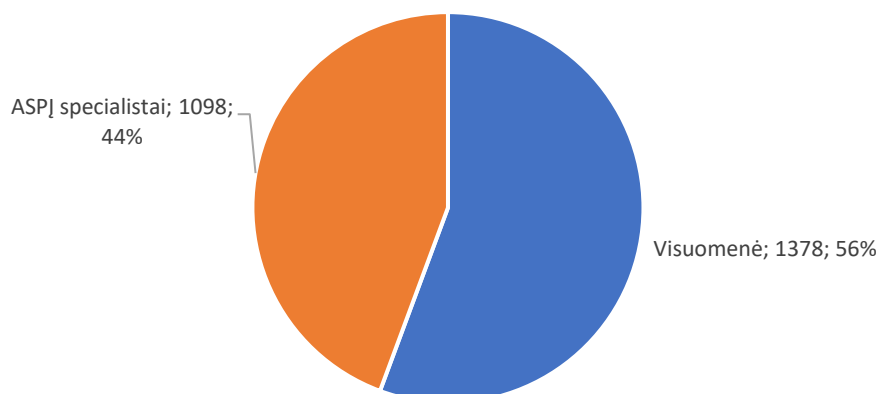

14 pav. Konsultacijų telefonu pobūdis pagal kreipimosi priežastį

Skambučių struktūrinis pasiskirstymas rodo, kad dažniausiai į VVKT Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyrių skambinama pasitarti apie galimą pavojų sveikatai, esant konkrečiam apsinuodijimui, dėl gydymo taktikos bei sužinoti apie konkrečios medžiagos toksiškumą.

Asmens sveikatos priežiūros įstaigų specialistai dėl apsinuodijimo atvejų konsultuoti 1 098 kartus (44 proc.), visuomenė – 1 378 (56 proc.).

Suteiktos konsultacijos ASPĮ specialistams ir visuomenei

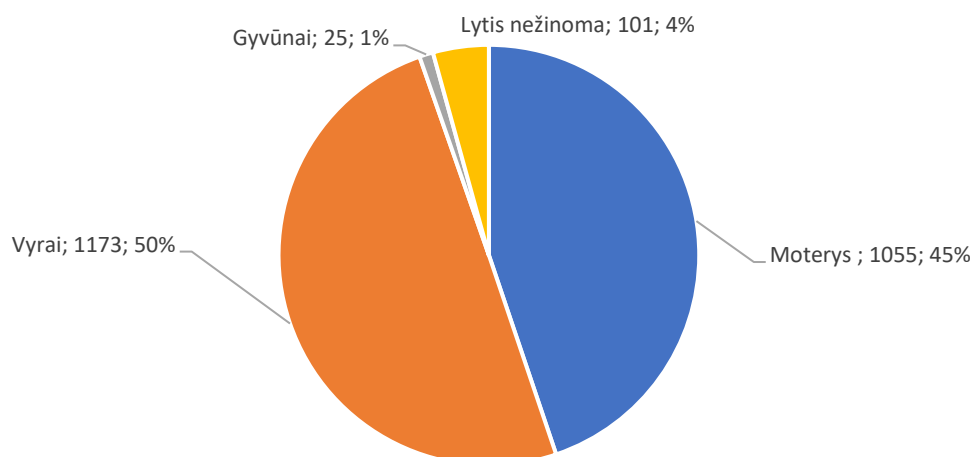

15 pav. Konsultacijų dėl apsinuodijimo gyventojams ir ASPĮ specialistams santykis

Į VVKT Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyrių skambinta 1 173 kartus (50 proc.) apsinuodijus vyrams, 1 055 (45 proc.) – moterims, 101 (4 proc.) atveju apsinuodijusio lytis nepatikslinkta.

VVKT Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus specialistai suteikė 25 konsultacijas apsinuodijus gyvūnams (1 proc.) (16 pav.).

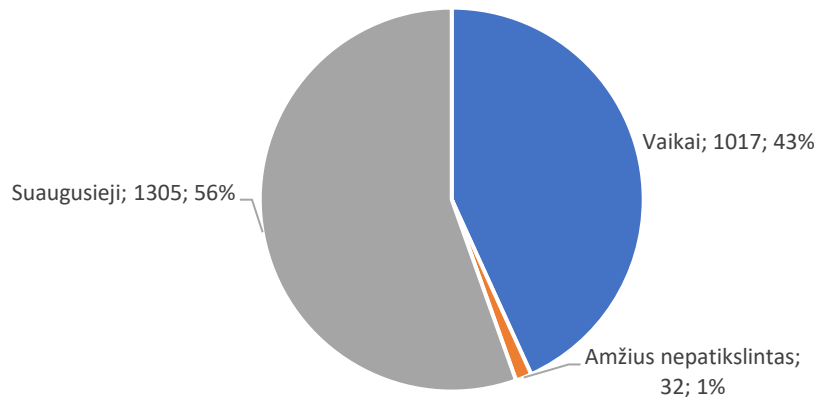
Konsultacijų dėl vyrų, moterų ir gyvūnų santykis

16 pav. Konsultacijų dėl vyrų, moterų ir gyvūnų apsinuodijimo santykis

Dažniausiai buvo konsultuota dėl suaugusių asmenų apsinuodijimų. 2022 metais 1 305 kartus konsultuota dėl suaugusių asmenų apsinuodijimų (56 proc.), dėl vaikų apsinuodijimo skambinta 1 017 kartų (43 proc.), 32 (1 proc.) apsinuodijimų atvejais amžius nepatikslinktas. (17 pav.).

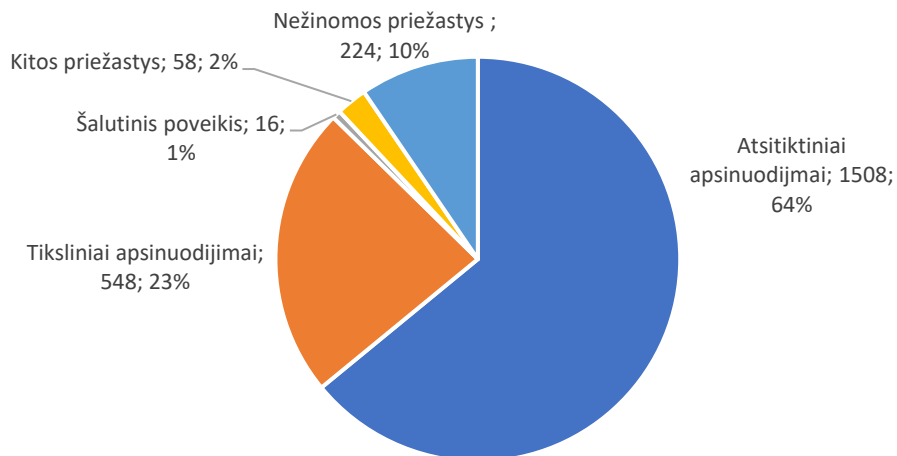
Apsinuodijusių pasiskirstymas pagal amžiaus grupes

17 pav. Konsultacijų dėl apsinuodijimų vaikų ir suaugusių asmenų santykis

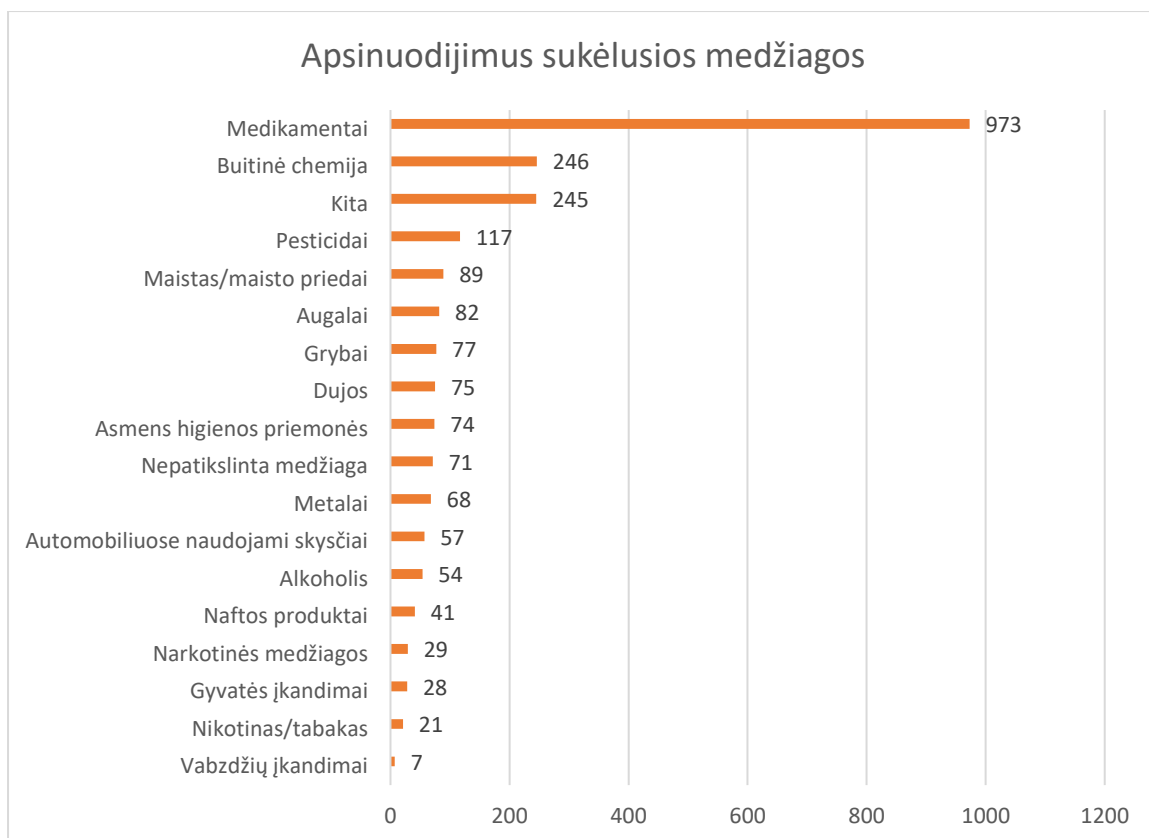
Pagal apsinuodijimo aplinkybes konsultacijos pasiskirstė taip: atsitiktinai apsinuodyta 1 508 kartus (64 proc.), tiksliniai (suicidas, piktnaudžiavimas, savigyda) apsinuodijimai – 548 (23 proc.), apsinuodijimo priežastys nežinomos 224 (10 proc.), šalutinis poveikis 16 (1 proc.), kitos priežastys 58 (2 proc.) (18 pav.).

Apsinuodijimų priežastys

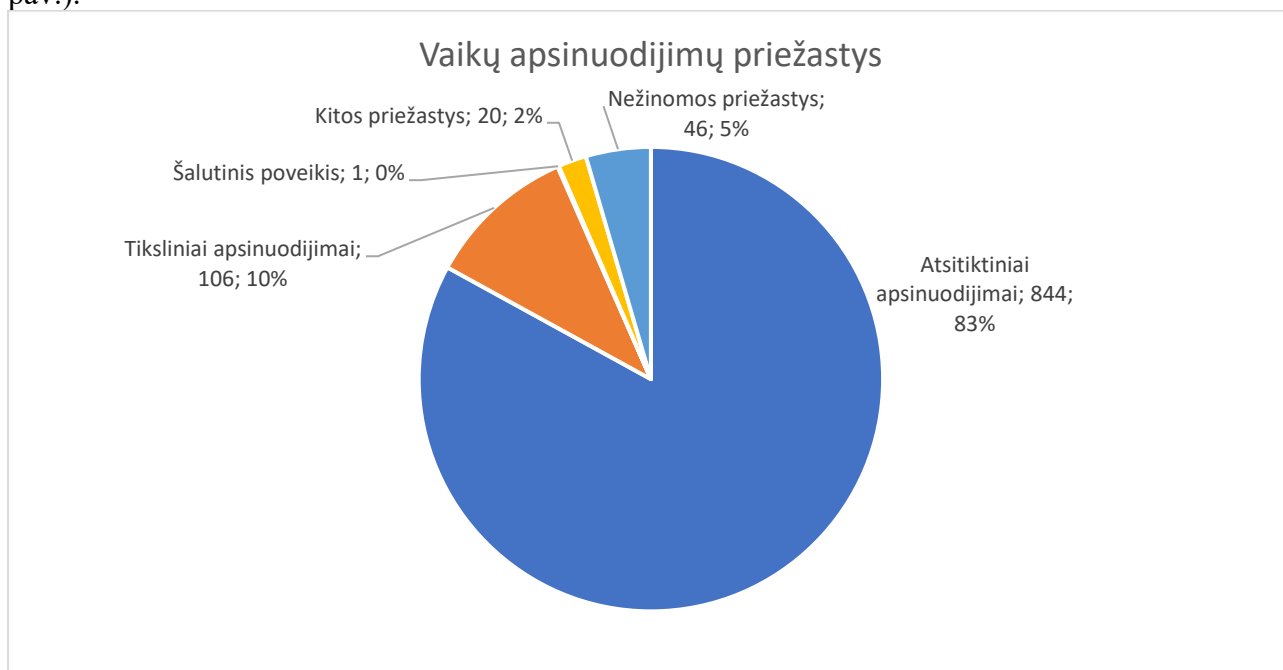
18 pav. Apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimo priežastis

2022 metais konsultuotis dėl apsinuodijimo atvejo skambinta 2 354 kartus. Dažniausiai konsultuotasi dėl apsinuodijimų medikamentais, buitine chemija, kita medžiaga, pesticidais, maistu. Kitos apsinuodijimus sukėlusios medžiagų grupės pateiktos 19 pav.

19 pav. Apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimą sukėlusias medžiagas

2022 metais 1 017 kartų konsultuota dėl vaikų apsinuodijimų. Iš jų atsitiktinai apsinuodijo 844 vaikai (83 proc.), tikslingai vaikai nuodijosi 106 kartus (10 proc.), 46 apsinuodijimų priežastys nežinomos (5 proc.), šalutinis medžiagų poveikis 1 atvejis, kitos priežastys – 20 atvejų (2 proc.) (20 pav.).

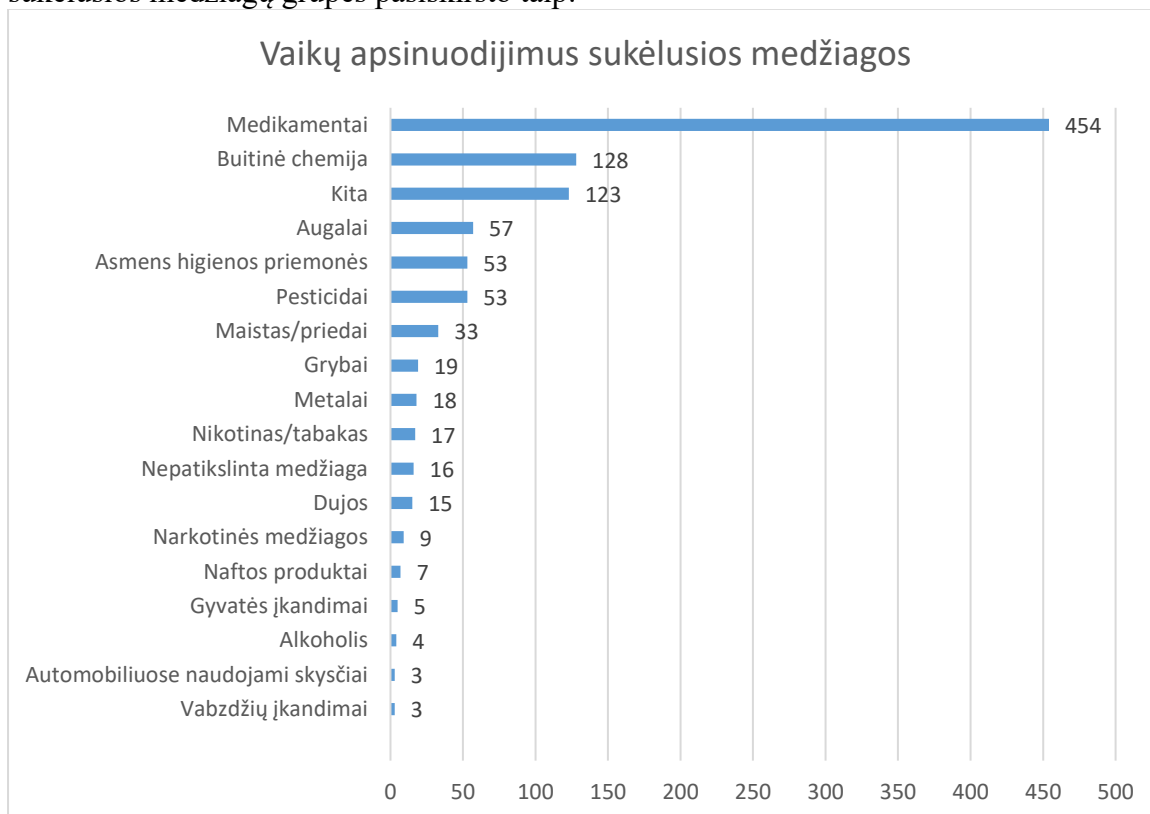
20 pav. Vaikų apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimo priežastis

Dažniausia tikslinių vaikų apsinuodijimų priežastis – suicidiniai bandymai, jos sudaro 50 proc. (53 atvejai) tikslinių vaikų apsinuodijimų atvejų. Apsinuodijimai dėl piktnaudžiavimo psichoaktyviomis medžiagomis vaikų tarpe – 21 atvejis (20 proc.).

21 pav. Vaikų tikslinių apsinuodijimų struktūra pagal priežastis

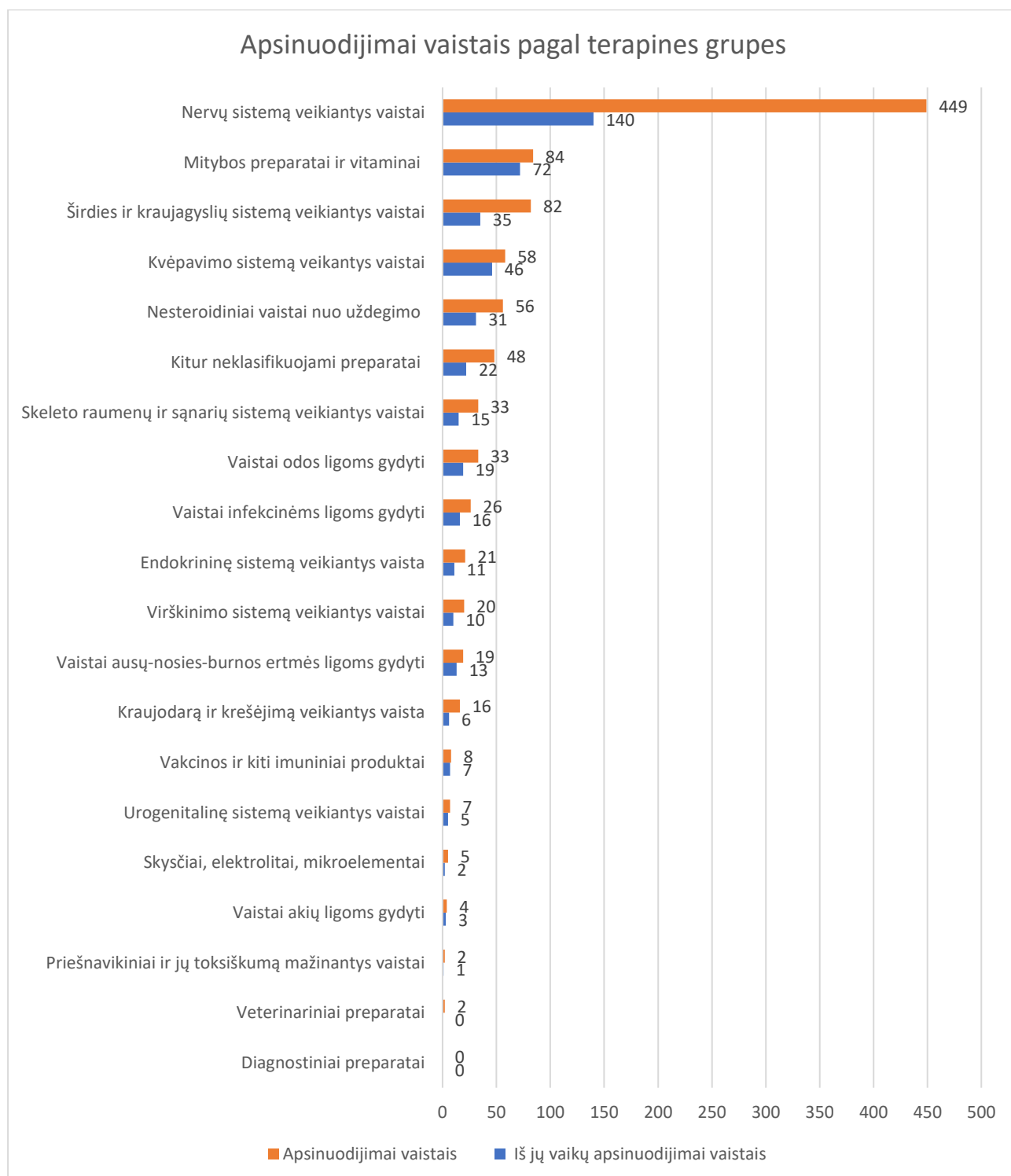
Dažniausiai skambinta dėl vaikų apsinuodijusių medikamentais, buitine chemija, kitomis medžiagomis, augalais, asmens higienos priemonėmis, pesticidais (22 pav.) kitos apsinuodijimą sukėlusios medžiagų grupės pasiskirsto taip:

22 pav. Vaikų apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimą sukėlusias medžiagų grupes

Dažniausiai skambinta dėl vaikų ir suaugusiųjų apsinuodijusių vaistais. Išanalizavus turimus duomenis (I-oje eilutėje visi apsinuodijimai vaistais) matyti, kad dažniausiai konsultuota dėl apsinuodijimo nervų sistemą veikiančiais vaistais, mitybos preparatais ir vitaminais, širdies ir kraujagyslių sistemą veikiančiais vaistais ir vaikų (II-a eilutė) apsinuodijimo nervų sistemą

veikiančiais vaistais, mitybos preparatais ir vitaminais, širdies ir kraujagyslių sistemą veikiančiais, bei kvėpavimo sistemą veikiančiais vaistais. Apsinuodijimai kitomis vaistų terapinėmis grupėmis matomi 23 paveiksle.

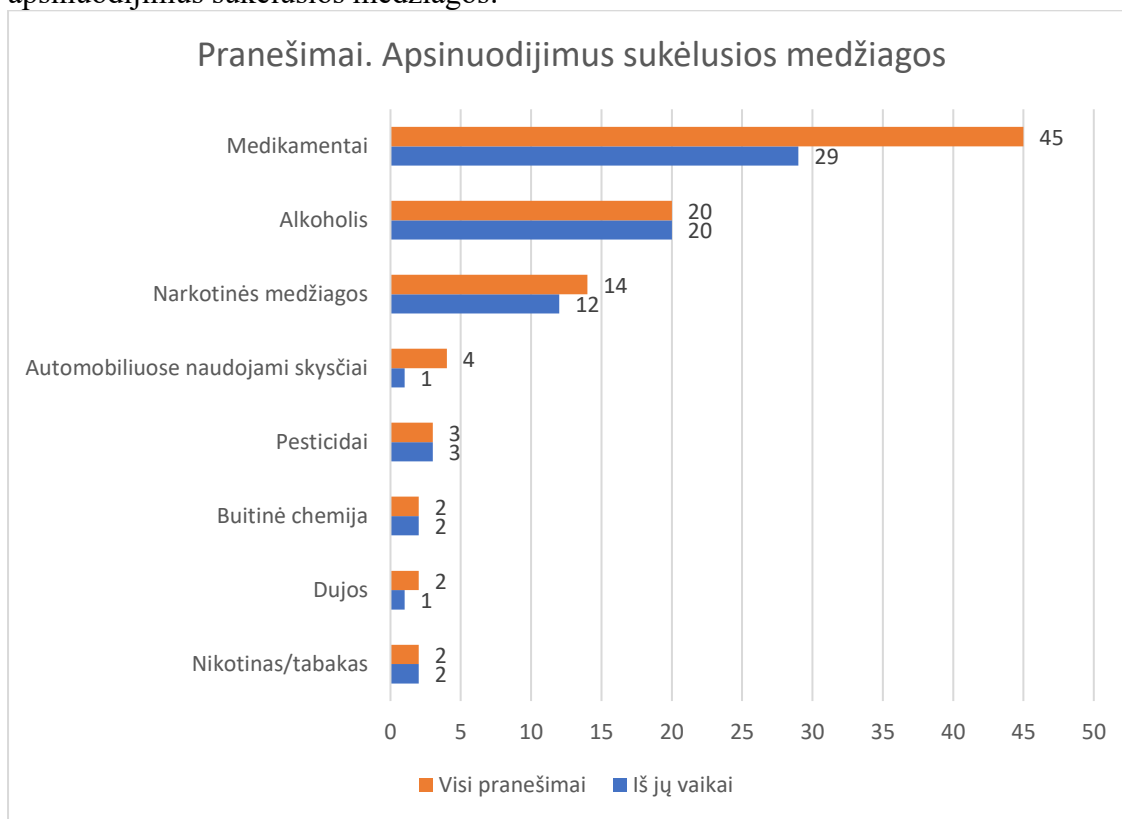

23 pav. Apsinuodijimų struktūra pagal vaistų terapines grupes

VVKT Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus specialistai registruoja ASPI pateikiamą informaciją apie įstaigoje stacionarizuotus ir gydytus apsinuodijusius pacientus. 2022 metais gauti 92 pranešimai iš ASPI, 70 pranešimų dėl stacionaruose dėl apsinuodijimo

gydytų vaikų, 22 – dėl suaugusiųjų. Dažniausiai pranešta apie stacionaruose gydytus medikamentais ir alkoholiu apsinuodijusius asmenis.

Pagal ASPĮ pateiktų pranešimų apie įtariamą ar nustatytą apsinuodijimą duomenis apsinuodijimus sukėlusios medžiagos:

24 pav. Pagal ASPĮ pranešimų duomenis apsinuodijimus sukėlusios medžiagos

Apibendrinimas

Vadovaujantis VLK pateiktais duomenimis, 2022 m. stacionarinėse ASPĮ gydytų apsinuodijusių skaičius (T kodai – apsinuodijimai) – 1 845 pacientai, iš jų 373 vaikai. Pagal VLK pateiktus duomenis vyrauja apsinuodijimai alkoholiu: 1 058 asmenys gydyti stacionarinėse ASPĮ, iš jų – 104 vaikai. Antroje vietoje yra apsinuodijimai vaistais: 514 asmenų gydytų stacionarinėse ASPĮ, iš jų – 154 vaikai. Trečioje vietoje pagal stacionarizuotų asmenų skaičių yra apsinuodijimai narkotikais ir psichodisleptikais – 69 asmenys, iš jų 32 vaikai.

Analizuojant apsinuodijimų statistiką 2018-2022 metų laikotarpiu Lietuvoje, stebima bendra stacionarinių sveikatos priežiūros paslaugų mažėjimo tendencija: nuo 3 183 atvejų 2018 metais iki 1 845 atvejų 2022 metais, t. y., 43 procentais. Nors lyginant su 2021 m., 2022 metais asmens sveikatos priežiūros įstaigose suteikta 15 proc. daugiau stacionarinio gydymo paslaugų apsinuodijusiems asmenims. Vidutiniškai kasmet apie 24 procentų visų apsinuodijimų sudaro vaikų apsinuodijimai

Pagal VLK pateiktus duomenis 2022 m. registruota 60 mirtimi pasibaigusiu apsinuodijimų atvejų, tai sudaro 3,3 proc. nuo bendro apsinuodijusių pacientų skaičiaus. 2021 m. duomenimis mirtimi pasibaigę apsinuodijimai sudarė 4,5 proc. Įvertinus 2022 metų duomenis stebimas mirtimi pasibaigusiu apsinuodijimų skaičiaus sumažėjimas 1,2 proc.

Vertinant apsinuodijimus vaistais, stebimas teigiamas pokytis – kasmet apsinuodijimų vaistais mažėja. Stacionarinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigose dėl apsinuodijimų vaistais gydytų pacientų skaičius 2022 m. lyginant su 2018 m. sumažėjo nuo 939 iki 514, t. y., 1,8 karto arba apie 45 procentais. Vidutiniškai 33,5 procento apsinuodijusių vaistais pacientų sudarė vaikai

VVKT Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus specialistai 2022 metais priėmė 2658 skambučius, iš jų suteikta 2566 konsultacijos specialistams ir gyventojams, užregistruoti 92 pranešimai apie apsinuodijimo atvejus iš ASPĮ. Asmens sveikatos priežiūros įstaigų specialistų konsultacijos sudaro apie 42 procentus visų skambučių, tuo tarpu apie 58 procentų visų besikreipusių buvo gyventojai.

2022 metais dažniausiai konsultuotasi dėl apsinuodijimų vaistais, buitine chemija, kita medžiaga, pesticidais, augalais, asmens higienos priemonėmis
